

ПРОЈЕКАТ КУЋЕ НА ОСТРВУ ЛАНЗАРОТЕ HOUSE PROJECT ON THE ISLAND OF LANZAROTE

Маша Кнежевић, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Област – АРХИТЕКТОНСКО ПРОЈЕКТОВАЊЕ

Кратак садржај – Пројекат куће за одмор на острву Ланзароте, применом естетичких принципа у пројектовању. Овај пројекат истражује однос архитектуре, контекста и природног окружења. Коришћењем алтернативних приступа у дизајну и инспирацијом из локалне архитектуре, долази се до архитектонског решења објекта који се у исто време истиче и припада пејзажу.

Кључне речи: *архитектонско пројектовање, естетичка функција, острво Ланзароте*

Abstract – *The project of a holiday home on the island of Lanzarote, using aesthetic principles in design. This project explores the relationship between architecture, context and the natural environment. By using alternative approaches in design and inspiration from local architecture, an architectural solution is found for the building that at the same time stands out and belongs to the landscape.*

Keywords: *architectural design, aesthetic function, Lanzarote island*

1. УВОД

Ово истраживање бави се преиспитивањем визуелних идеја у архитектури, као и односом пејзажа и геометријских форми. Истраживање је укорењено у архитектонској идеологији коју заступа Цесар Манрике, визионарски уметник и архитекта. Црпећи инспирацију из Манрикеових принципа, који наглашавају сједињавање изграђених форми са њиховим природним окружењем, студија се креће кроз динамички однос између архитектонског дизајна и његовог контекстуалног окружења. Циљ је да се преиспитају конвенционални појмови лепоте и хармоније у градитељству, фокусирајући се на то како стратешка примена утилитарних елемената и јукстапозиције материјала у архитектонској композицији могу довести до јединственог естетског доживљаја. Резултат је пројекат куће, интегрисане са околином на специфичној локацији вулканског острва Ланзароте. Кроз студију случаја, анализирају се узорни примери у архитектонској пракси, и изводе се различити принципи и технике чија примена доводи до стварања јединствених амбијената у природном окружењу.

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била др Ивана Мишкељин, ванр. проф.

Ово истраживање потцртава значај аутентичног приступа у обликовању архитектонских грађевина који уједињују природу, геометрију и уметнички израз.

2. ТЕОРИЈСКИ ОБУХВАТ ИСТРАЖИВАЊА

2.1 Контекст

Место које је у великој мери инспирисало пројекат, где је и смештен, јесте Ланзароте, шпанско острво у Атлантском океану. Четврто највеће у Канарском архипелагу, покрива приближно 850 километара квадратних и у целости је проглашено резерватом природе од стране УНЕСКО-а. У овом Острву вечног пролећа, влада сува суртропско-пустињска клима. Има вулканско порекло и настало је пре око 15 милиона година као производ жаришта Канарских острва. Пејзажи и геологија острва описани су као „Марс на Земљи“, а Европска свемирска агенција их је користила као полигон за будуће ванземаљске мисије. Међутим, његов изванредан геолошки састав значи да Ланзароте има малу пољопривредну вредност, што је навело неке власти у прошлости да чак сугеришу деокупацију. Острво је прекривено стенама чудних облика, црном и црвеном земљом која је у контрасту са традиционалним белим кућама. На источном делу острва, пејзаж садржи оштре, валовите планине, плаже од белог и златног песка и бујну тропску вегетацију. Гледајући одозго, уочавају се кратери, тамноцрни, светлоцрвени и прашњаво бели потези на површини острва, док се оштре камене формације се нижу уз ивицу мора. А усред свега тога лежи задивљујућа тишина, додајући загонетну димензију терену.

2.2 Цесар Манрике

Мало људи је тако дубоко повезано са развојем читавог региона као што је шпански уметник Цесар Манрике са Канарским острвом Ланзароте. Утицај његове филозофије поштовања пејзажа и узимања инспирације из локалних вредности, као и његове архитектуре, и данас су локално релевантни. Манрике је схватио да пољопривредна стерилност острва скрива естетски плодан пејзаж. „Ланзароте је био јединствено острво на свету“, рекао је он, присећајући се како су се тада, када је говорио о његовој лепоти, „сви смејали и нису ме разумели. Ланзароте је био као уметничко дело без оквира“ [1]. Манрикеова почетна намера била је да створи колонију уметника на комаду земље у унутрашњости острва, која је у то време имала малу економску вредност. Да би се овај сан остварио, Манрике је схватио да мора придобити

подршку већине становништва. Он је величао лепоту контраста између тамног вулканског пејзажа и традиционалних белих зграда острва, океанске плаве и интензивне боје ретке вегетације – често заштићене закривљеним каменим зидовима, стварајући јединствене пејзаже. У његовим очима, економски мотор развоја острва био би туризам. Међутим, за разлику од масовног туризма који је завладао од 1950-их на суседним острвима и дуж већег дела шпанске обале, Манрике је предложио одрживу алтернативу, фокусирану на квалитет, а не на квантитет, доводећи посетиоце који су били осетљиви на оно што је сматрао скривеним вредностима Ланзарота.

Ове интервенције би се концентрисале на углавном деградирана подручја - као што су запуштено земљиште, дивље депоније или напуштене зграде - које делују као територијална акупунктура и утичу на остатак ткива острва. Прва од ових интервенција изведена је на низу повезаних хамеоса – урушених вулканских тунела отворених ка ваздуху, у стању распадања.

Пројекат је започео 1963. године као једноставан рад на чишћењу и кондиционирању, али се брзо развио у уметнички и туристички центар Los Jameos del Agua – оазу скривену испод поља лаве, окружену другим просторима који су постепено интегрисани у пројекат током периода од више од двадесет година. Лос Хамеос дел Агуа је 1968. пратила његова сопствена кућа у Тахичеу, на вулканском месту где су се налазили велики, закопани мехури, које је Манрике повезао и трансформисао у животни простор закопан у стени.

Преко ових простора изградио је ниво једноставних, белих традиционалних волумена - за разлику од тамног вулканског камена - кроз који пролазе светларници који преплављују подземне галерије светлом. Манрике је плодно градио на острву, укључујући шест центара уметности, културе и туризма (Jardín de Cactus је био његов последњи завршен пројекат, отворен 1991.), уметникову кућу-музеј и разне *jugetes del viento* („играчке од ветра“) расути по острву [2].

Слика 1: Студио архитектке Цесара Манрикеа

2. ДЕФИНИСАЊЕ ЕСТЕТИЧКЕ ИДЕЈЕ

2.1 Студија случаја

Како би се дошло до архитектонског решења које одговара унапред утврђеним принципима, примениће студија случаја пројеката који одговарају траженим критеријумима. Вредности као што су очување локалне традиције, уклапање у пејзаж као и естетички принципи обликовања су од великог значаја за пројекат куће на острву Ланзароте. Из тог разлога ће се анализирати изабрани примери архитектуре који су успели да имплементирају наведене идеје у својим пројектима. Критеријуми за избор примера за анализу су:

1. *Примена Манрикеових идеја о архитектури која је у дијалогу са топографијом.*
2. *Алтернативни архитектонски склопови који редефинишу функцију простора.*
3. *Примена естетичких принципа за постизање несвакидашњих амбијента у простору.*

Кроз анализу пројеката као што су Манрикеова кућа у Тахичеу, базени у Леци Алвара Сизе, купатила у Валсу које је дизајнирао Петер Зумтор, Аномалија архитектуре Саула Кима и култна Каса Малапарте Адалберта Либере/Курзиа Малапарте, сведочили смо различитим тумачењима ових принципа. Сваки пројекат нуди јединствену перспективу о томе како се архитектура може укључити у топографију, редефинисати просторну функционалност и створити изванредне амбијенте. Посебно треба истаћи начин на који ови пројекти мајсторски спајају бетон са стеновитим тереном, користе контрастне боје и манипулишу светлошћу у своју корист. Ова интеграција бетона са природним пејзажом не само да одаје почаст локалном окружењу, већ и осигурава да кућа постане органски део свог окружења. Употреба контрастних боја додаје дубину и карактер просторима, наглашавајући кључне архитектонске елементе и стварајући визуелну интригу. Употреба усмерене светлости у овим пројектима показује трансформативну моћ осветљења у архитектури, побољшавајући просторна искуства и повезујући унутрашње и спољашње просторе [3].

2.2 Концепт односа са пејзажом

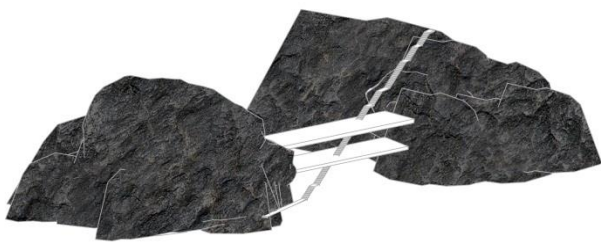
Изабрано место за пројекат куће је топографски изазовна локација - литица изнад плаже на западној обали острва. Карактеристични црни песак и груб вулкански терен аутентично осликавају драматичну лепоту Ланзаротеа која постаје сцена за експериментисање. Концепт дизајна темељи се управо на односу куће и терена, и примени Манрикеових принципа хармоније са природом и традиционалних белих зграда. Идеја да архитектура улази у вулкански терен и стапа се са пејзажом, док у исто време белом бојом наглашава своју форму и позицију правећи контраст, усмерава развој естетичке идеје. Кућа на Ланзаротеу стоји укљештена између две стене, док бришући границе функционално улази у вулкански терен. Изнутра, са три стране окружен каменом, а са четврте окренут ка пучини Атланског океана, човек је препуштен природи и отвореном океану.

Однос између објекта и околине је композицијски складан, користећи потпуно супротну материјализацију куће од терена. Беле бетонске равни извирују геометријски правилно међу црним вулканским стенама, чиме се додатно наглашава њихова природна текстура. Архитектура постоји толико да испуни празнину увале, и направи заклон, мост, између стена. Не покушава да имитира специфичну лепоту вулканског земљишта, него га истиче и користи га као конструктивни елемент.

2.3. Геометријска форма и функција простора

Правилну форму објекта сачињавају две паралелне бетонске плоче, пода и крова, док се функција одвија у отвореном линеарном простору. Централни мотив, који диктира и функцију и естетику куће, јесте монументално дијагонално степениште које просеца цео објекат (Слика 2: Приказ концепта). Овај гест, једноставној идеји минималистичке архитектуре, додаје нову вредност и уноси елемент *асиметрије*. Потпуно се мења начин коришћења простора, будући да степениште дефинише приступ објекту са кровне односно подне равни.

Прилазак таквој кући је доживљај за себе и поседује елементе ванземаљског, специфичне за Ланзароте. Као што демонстрира Ким у Аномалијама архитектуре [4], мењање позиције елемента не мора нужно да значи да оно губи своју функцију, али добија нову сврху. Дијагонално степениште које се протеже од врха литице све до самог океана није само утилитарни елемент, или гест визуелног изражавања, већ и спона између објекта и његове околине. Иницијално, кућа је пројектована за две особе, па је организација унутрашњег простора одговарајућа за потребе студија за рад, контемплацију или одмор.

Слика 2: Приказ концепта

2.4 Пројектантски концепт

Развој специфичног приступа дизајну за ово истраживање био је засновано на вишеструкој методологији. У почетку је укључивао детаљну анализу локације, проучавајући геолошке и еколошке карактеристике на западној обали Ланзаротеа. Ови подаци су затим анализирани кроз унапред дефинисан оквир естетичких принципа, који је укључивао елементе попут контраста, хармоније, употребе боје и правилне линеарне форме. Оркестрирањем архитектонских елемената у необичан склоп долази се до форме објекта који обележава његов естетички израз. Материјализација којом доминира бели бетон, истиче кућу од њеног црног стеновитог окружења. Док у исто

време, пажљивим спајањем и залажењем у вулканско тло, кућа постаје део пејзажа.

3. ПРОЈЕКАТ

3.1 Ситуација

Објекат је постављен на западној обали острва Ланзароте, на плажи у близини села Ел Голфо. Како обалом владају оштре и стрме вулканске стене, позиција куће користи малу увалу за укљештење. Кући се приступа са главног пута колским саобраћајем, и воденим саобраћајем са плаже. Издигнута је пет метара изнад нивоа терена, што поред затворене форме штити објекат од осциловања водостаја Атлантског океана. Оријентација главне фасаде је југозападна ка океану, што одговара умереној клими која влада у подручју острва током целе године.

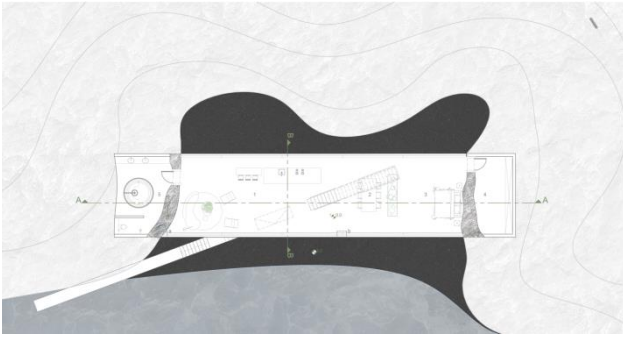
Слика 3: Поглед са крова

3.2 Просторна диспозиција

Приступ објекту, путем хоризонталних равни крова и плоче приземља, чини овај објекат несвакидашњим и у великој мери утиче на организацију и коришћење простора. Дијагонално степениште које прожима објекат је *фокусна тачка* и визуелно дели унутрашњи простор.

На местима продора кроз плочу, налазе се подна врата са покретним заштитним оградама. Нето површина куће је приближно 195 m² (Слика 4: Основа приземља). Основа је подељена у три просторије – главни простор отвореног типа где су смештене зоне за дневне активности, кухињу, трпезарију и спавање; купатило и гардеробер (помоћна соба) просторије уграђене у стени на бочним фасадама.

Фасада је са обе подужне стране устакљена, оријентисана ка отвореном океану са једне и зиду стене са друге стране. Сам положај куће омогућава велику количину отворености и решава питање приватности. Током дана, може да угости већи број људи, идеално за посетиоце који свраћају на забаву бродом. Из тог разлога, степениште се спушта директно на плажу и наставља у виду прилазног понтона за пловила. Кровна равна може да се користи за активности на отвореном и ограда је заштитном оградом од каљеног стакла како би се неприметно уклопила и изглед куће.

Слика 4: Основа приземља

3.3 Ентеријер

Концепт ентеријера јесте да се постигне ефекат *аутентичног доживљаја локације*. Гледајући изнутра, човек са све четири стране види спољашњи простор какав заиста јесте. Бочни зидови су од вулканског камена, док стаклена фасада пружа поглед на пучину. Намештај и материјализација су у *минималистичком стилу* и осликавају примену *контраста* и *равнотеже*. За под је примењен тамно сиви ливени бетон у целом објекту како би се нагласило брисање граница простора. Амбијент је *монохроматски*, освежен зеленилом које долази уношењем биљних врста карактеристичних за подручје острва.

До купатила се долази кроз портал у издубљеној стени која је видљива и благо обрађена у његовој унутрашњости. Купатило такође има зенитално осветљење у крову – мотив који је такође преузет из Манрикеових дела. Намештај у дневној зони је изабран тако да уноси *контраст* у тамном и „хладном“ ентеријеру (Слика 5: Амбијентални приказ). *Равнотежа* се постиже комбинацијом глатких и грубих материјала, обрађеног и необрађеног камена, црних и белих тонова, као и закривљених форми мобилијара наспрам равних линија које преовладавају у остатку простора. Ефекат *ритма* постиже се са мермерном плочом у трпезарији, која се надовезује на концепт паралелних белих равни у архитектури. Кревет је делимично издвојен у зони за спавање и заклоњен од остатка простора зеленилом. Кухинјски елементи су уклопљени у једно централно острво и шанк сто. Како би се задржао линеаран и обједињен ефекат у простору, расвета у виду лед трака неприметно је постављена по ободу плафона и пода. У остатку простора где је неопходно интимније осветљење посрављене су подне и стоне лампе у топло белом тону.

Слика 5: Амбијентални приказ

4. ЗАКЉУЧАК

Ово истраживање је кренуло у дубоко преиспитивање естетских принципа у контексту архитектуре и природног окружења. Црпећи инспирацију од визионарског архитекте и уметника Цезара Манрикеа, чији принципи заговарају интеграцију изграђених структура са њиховим окружењем, ова студија је открила ширу употребу архитектонских елемената који се протежу даље од практичних. Најважнији циљ је био да се оспоре конвенционална схватања лепоте и хармоније са окружењем, стављајући нагласак на стратешку примену контраста и форме у архитектонским композицијама. Анализирајући ову хипотезу, постаје очигледно да спој природе, грађене средине и уметничког израза није само апстрактна тежња већ и изводљиво решење када се водимо датим принципима. Канарско острво Ланзароте, задужено наслеђу Цезара Манрикеа, представља сведочанство о дубоком утицају који један визионарски архитекта може да изврши на развој региона. Градња у окриру природног окружења даје велику слободу за уметничко архитектонско изражавање, али је у исто време и изов јер јасно показује вредности које архитекта као креатор заговара. За такав задатак неопходан је приступ осетљив на локалну традицију, потребе корисника, поштовање окружења као и лични печат који архитекта оставља.

У закључку, ова студија наглашава значај израде модерних архитектонских структура у складу са утврђеним принципима, истражујући њихову интеракцију са пејзажом, прихватајући иновативне просторне склопове и локалну архитектуру; док су сва ова разматрања су у константном дијалогу са контекстом, наслеђем и друштвеним вредностима.

5. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Scarpa, Alejandro: *Cesar Manrique (1919-1992)*, The Architectural Review, 2021, <https://www.architectural-review.com/essays/-reputations/cesar-manrique-1919-1992>
- [2] Galante, Francisco: *César Manrique. Arte y Vida*, Universidad de La Laguna, 1994.
- [3] Zumthor, Peter: *Thinking Architecture*, Birkhäuser, Басел 1999.
- [4] Jincy, Iype: *Ontological questions lead Saul Kim toward the unconventional 'Architecture Anomaly'*, Stir World, 2023, <https://www.stirworld.com/see-features-ontological-questions-lead-saul-kim-toward-the-unconventional-architecture-anomaly>

Кратка биографија:

Маша Кнежевић рођена је у Новом Саду 1999. Мастер рад на Факултету техничких наука из области Архитектура – Архитектонско пројектовање одбранила је 2023. године.
Контакт: masa.m.knezevic@gmail.com